

17
16
15
14
13
12

KSIAŻECZKA
DO
SYLABIZOWANIA
Y
CZYTANIA

11
10
9

DLA
CHCĄCYCH UCZYĆ SIĘ PO POLSKU
Y PO NIEMIECKU.

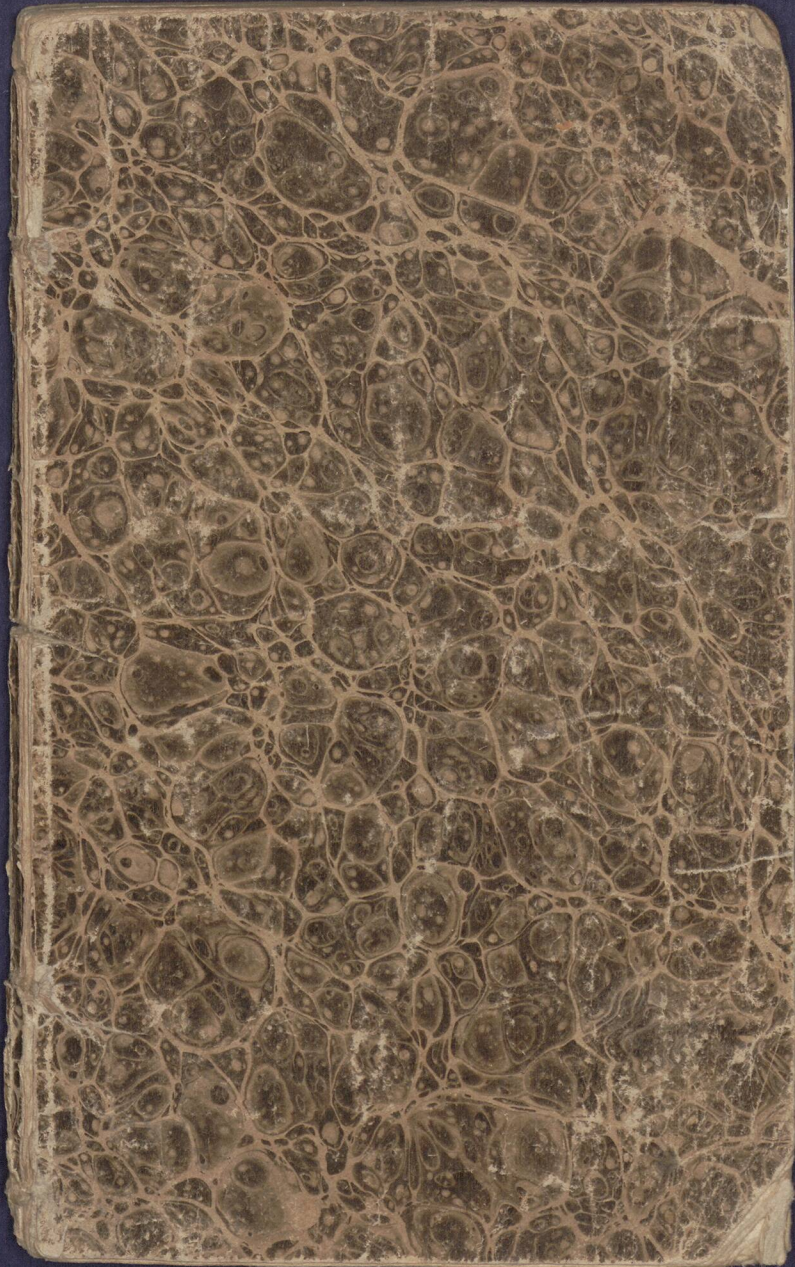
8
7
6
5
4

Buchstabier-
und
Lesebüchlein,
für die
welche Polnisch und Deutsch
lernen wollen.

3
2
1
0

P o s e n 1817.
Gedruckt bei W. Decker und Comp.

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

~~1~~
D

~~1~~
D

Natalici
Schat

KSIAŻECZKA
DO
SYLABIZOWANIA
Y
CZYTANIA
DLA
CHCĄCYCH UCZYĆ SIĘ PO POLSKU
Y PO NIEMIECKU.

Buchstabier-
und
Lesebüchlein,
für die
welche Polnisch und Deutsch
lernen wollen.

P o s e n 1817.
Gedruckt bei W. Decker und Comp.

17032451

BU UAM
08 K 186

Große polnische
Buchstaben.

A A B C
D E E F G
H I K L L
M N O P
Q R S T
U V W X
Y Z Z Z.

Kleine polnische Buch-
staben.

a a a b c c d e
e e f g h i k l l
m n n o o p q
r s s t u v w
x y z z z.

Litery Niemieckie
wielkie.

A A B C
D E F G
H I K L
M N O P
Q R S T
U V W X
Y Z.

Litery Niemiecki male.

a b c d e f f f g
be ce de ef ge
h h i j k l m
ha job ka el emm
n o p q r r s s ff
enn ne fu err efi
st ß t u v w x y
te van we ics
z h a o u.

actt

u 2

Aus diesen nennet man die sechs folgende:

a e i o u y,

Samogłoski oder Vocale.

Die übrigen aber als:

b c d f g h k l m n p r s t w x z,

nennet man Spółgłoski oder Consonantes.

Aus den Selbstlautern entstehen folgende
Diphthongen:

ai, ei, ii, oi, ui, yi,

Diese werden jederzeit zertheilt, z. E. daie; ich gebe; nadzieia, Hoffnung; moie, meine; bię, ich schlage; Wuia, des Oheims; czyia, czyi, wessen?

ia, ie, io, iu, ay, ey, iy, oy, uy, yi.

Die bleiben allezeit in einer Sylbe, z. E. mój; mein; biegam, ich laufe, u. s. f.

Durch die Zusammensetzung der Mittlauter werden die polnischen doppelten Mittlauter gebildet, die man allezeit theilet, als:

dd, ff, ll, nn,

Die folgende aber werden verknüpft oder nicht getrennet, nämlich:

bl, br, cz, dz, sr, gl, gm, gn, kl, kr, ph;
pr, rz, sp, sz, tr.

Z tych sześć następujące:

a e i o u n,
zowią się Selbstlauter albo Vocales.

Inne zaś, iako:

b c d f g h k l m n p q r s t v w x z,
zowią się Mitslauter albo Consonantes.

Z Samobrzmiących liter, czyli Samogłosek,
wynikają następujące dyftongi:

â ae ô oe ü ue, ai ao au, an eu, eu en,
oi on un, âu ân.

Te wszystkie zawsze w iedney sylabie zosta-
ją, i iednym wymawiają się głosem.

Następujące zaś:

aa, ee, ie, oo, ah, eh, ih, oh, uh.

Także w iedney sylabie zostają, chyba po-
między niemi będzie spółbrzmiąca litera
(Mitslauter) ta je rozdzieli, np. sehen, wi-
dzieć, sagen, mówić.

Dla łatwego składania spółbrzmiących liter
(Mitslauter) wyrażają się te, które się za-
wsze rozdzielają,

bb, dd, dt, ff, ll, mm, nn, pp, rr, ss, tt,

Następujące zaś:

ch, ck, pf, ph, pr, sch, sp, st, si, s,
wiążą się i rozdzielają.

Te zaś:

bl, br, dr, fl, fr, gl, gr, hl, hr, kr, er,
czasem się tylko rozdzielają.

Die Aussprache der polnischen Buchstaben.

- a, wie das lateinische a.
ą, wird mit vollem Munde, und fast wie o ausgesprochen, z. B. Pan lies wie Pon.
ą, wird ausgesprochen wie on, als: Waż, lies Wonsch, in manchen Wörtern wird es aber auch wie om gelesen, als: Dąb, lies Domb.
ą wird am Ende des Wortes fast gar nicht gehört, z. B. daią lies daio.
c, wird ausgesprochen wie h, z. E. Noc lies Notz.
ć, wird ausgesprochen wie tsche, z. E. Nić lies Nitsch.
cz, wie tsch, z. E. Czapka, lies Tschapka.
d, wie das lateinische d.
e, wie das lateinische e, nach einem i aber wird es fast gar nicht gehört, z. E. lepiey lies lepii; in einigen Worten spricht man es wieder wie ein i aus, z. E. Ser, lies Sir.
é, wird immer ganz vorzüglich hörbar ausgesprochen, z. E. dobrzé, Niedziéla.
ę, wird vor b und p wie em ausgesprochen, z. E. Gęba, lies Gemba, in allen übrigen Wörtern klingt es wie en, z. E. Księga, lies Ksienga.
Ein ę, welches den letzten Buchstaben im Worte macht, wird etwas durch die Nase wie ein schlechtes e ausgesprochen, z. E. mię, lies mie.

Pronuncyacya Niemieckich Liter.

a, czytają się iak w łacińskich, *Abend*, czytaj: *Abend*.

aa, z przeciągiem, iako *Maas*, czytaj *Mas*.

ä, czytają się iak e, *ähnlich*, czytaj *ehnlich*; *Bäume*, czytaj *Beyme*.

ei albo ay, iak w polskim słowie *day*, np. *May*, *Kaiser*, czytaj: *May*, *Kayser*.

b, czytają się iak w polskich.

c, przed e, i, y, iak z, *Centner*, czytaj *Zentner*; przed a, o, u, l, r, t, iak k, *Calender*, czytaj *Kalender*.

ch, wymawia się iak w polskim ch, *Buch*, *Frucht*, czytaj *Buch*, *Frucht*. Wyiątek 1szy: kiedy po nich następuje s albo s, iako *Achsel*, *Ochs*, czytaj *Aksel*, *Oks*. 2gi: *chr*, czyta się iak k, w wyrazach pochodzących z greckiego języka, iako *Churfürst*, *Chorheind*, czytaj: *Kurfürszt*, *Korhemd*. 3ci: *msch*, *nsh*, *sch*, wymawia się iak w polskim sz, iak *Mensch*, *menshlich*, *der Schas*, *Schus*, *Mensz*, *menszlich*, *Szac*, *Szuc*. 4ty: *tsch*, wymawia się iak w polskim cz, iak *Kutscher*, *Peitsche*, czytaj *Kutczer*, *Peitsche*.

d, e, f, g, i, czytają się iak w łacińskich i greckich słowach.

f, g, h und i, wie im Lateinischen.

k, wie das deutsche k, in kommen, drücken etc.

l, wie das Lateinische l.

ł, wird wie oll voll und mit anstößender Zunge ausgesprochen.

m und n, wie im Lateinischen.

ń, wird feiner ausgesprochen, als wie ein schlechtes n, mit gekrümmter Zunge, wie in Po- znań, koń, etc.

o, wie im Lateinischen.

ó, wird mit vollem Munde und fast wie ein u ausgesprochen, z. E. Bóg lies Bug.

p, wie im Deutschen.

q, haben die Polen nicht.

r und s, wie das deutsche r und s.

ś, wird ausgesprochen wie esch, z. E. Chrześ- ścianie, lies Chrzeschtschianie.

z und u, wie im Deutschen.

v, ist kein polnischer Buchstabe.

w, als Präposition hart, sonst wie ein Lateinisches w.

- g, Samogłoskach (Selbstlauter) przeciąga e,
i, iako: General, Geographie, Regiment,
czytay g iak j, Jeneral, Jeografi, Reji-
ment etc.
- h, iest tylko aspiracya, które położone na
początku sylaby czyta się iak h w łaciń-
skim, n. p. haben, czytay haben. Na koń-
cu zaś i w środku sylaby położone milczy;
tylko się Vocalis przeciąga, np. Ebre, Ere,
früh, fry.
- i, czyta się iak łacińskich.
- j, iest litera hebrayska.
- k, delikatne po e, i, ö, ü, np. Kind, czy-
tay Kind.
- l, m, n, o, p, iak w łacińskim.
- pf i ph, iak f, np. Pferd, czytay Ferd, —
Philosophie, Filozofi.
- q, czyta się iak ku, np. Qual, czytay Kwal.
- r, s, na początku czytay Sohn, Zon; schon,
szon; Stein, Szein; Speier, Szpeier.
- st, czyta się iak szt, np. Ester, iak Elzater.
sch, iak cz, np. deutsch, czytay deycz.
- t, u, czyta się iak w łacińskim.
- v, czyta się iak f, np. Vater, czytay Fater.
- w, iak w łacińskim w duplex, np. Wolle,
czytay Wolle.

x, ist kein polnischer Buchstabe, und wird nur anstatt des ks, zur Verkürzung gebraucht, als: Xiądz, anstatt Książdz.

y, wird wie ein hartes i ausgesprochen.

z, wird zu Anfange des Wortes wie s ausgesprochen, z. E. Zamek, lies Samek.

ż, wird ausgesprochen wie schett, z. E. źle, wie schle.

ż, wird ausgesprochen wie rz, als: Pożycki, lies Porzycki; oder am Anfange eines Wortes wie sch, z. E. żart, lies schart.

Zu merken ist, daß der Vose hinter g und k kein y setzt, sondern allemal ein schlecht i, als: Rzewuski, nicht Rzewusky; Sczygiel, nicht Sczygyel.

Auch muß man das polnische ck nie wie ein deutsches ck als zwey kk lesen, sondern immer als zwey verschiedene Buchstaben nach ihrer Aussprache, z. E. Potocki, nicht Potokki, sondern Potozki (c wie deutsch. z); Piwnicki, nicht Piwnikki u. f. w.

Bei der Aussprache ist zu merken, daß die vorlezte Sylbe eines jeden Wortes lang ausgesprochen werden muß.

x, ξξ, iest litera grecka. W greckich słowach czytay Xantus, Xerxes, iak Ksantus, Kserkses, i w niemieckich słowach, czytay Hefe, Kufe, iak Hekze, Kukze.

z i tz, czyta się iak c, Zimmer, czytay Cimmer.

ö, czyta się iak e, König, czytay Kenig, Del, El.

ü, czyta się iak i, Uebel, czytay Ibel.

Bła	bla	bli	blo	blu.
Cza	cze	czy	czo	czu.
Dła	dle	dli	dlo	dlu.
Kła	kłe	kły	kło	kłu.
Śła	śle	śli	ślo	ślu.
Gra	gre	gri	gro	gru.
Wła	włe	wły	wło	włu.
Bza	bze	bzy	bzo	bzu.
Dza	dze	dzi	dzo	dzu.
Zra	zre	zry	zro	zru.
Sia	sie	si	sio	siu.
Łza	łze	łzy	łzo	łzu.
Sza	sze	szy	szo	szu.
Zła	złe	zły	zło	złu.

Urg	erg	irg	org	urg.
Bag	beg	big	bog	bug.
Cam	cem	cim	com	cum.
Dra	dre	dri	dro	dru.
Fal	fel	fil	fol	ful.
Gra	gre	gri	gro	gru.
Hat	het	hit	hot	hut.
Jam	jem	jim	jom	jum.
Kaf	kef	kif	kof	kuf.
Man	men	min	mon	mun.
Nam	nem	nim	nom	num.
Pfa	pfe	pfī	pfo	pfu.
Qua	que	qui	quo	quu.
Zwa	zwe	zwi	zwo	zvu.

Brza brze brzi brzo brzu.
Chca chce chci chco chcu.
Dzia dzie dzi dzio dziu.
Drza drze drzi drzo drzu
Grza grze grzy grzo grzu.
Mrza mrze mrzy mrzo mrzu.
Prza prze przy przo przu.
Wrza wrze wrzy wrzo wrzu.
Wsza wsze wszy wszo wszu.
Czcza czcze czczy czczo czczu.
Szcza szcze szczy szczo szczu.
Strza strze strzy strzo strzu.
Chrza chrze chrzy chrzo chrzu.
Trzca trzce trzci trzco trzczu.
Skrza skrze skrzi skrzo skrzu.

Chra	chre	chri	chro	chru.
Fals	fels	filz	fols	fulz.
Gans	gens	gins	gons	guns.
Halb	helb	hilb	holb	hulb.
Jahr	jehr	jibr	johr	jubr.
Kalt	kelt	kilt	kolt	kult.
Land	lend	lind	lond	lund.
Mang	meng	ming	mong	mung.
Nach	nech	nich	noch	nuch.
Pfaff	pfef	pfif	pfof	pfuf.
Qual	quel	quil	quol	quul.
Rasch	resch	rifch	rosch	rusch.
Schla	schle	schli	schlo	schlu.
Wasch	wesch	wifch	wofch	wufch.
Zank	zenk	zink	zont	zunk.

Oycze Nasz.

W I-mie Oy-ca, i Sy-na, i Du-cha
Świę-te-go. A-men.

Oy-cze nasz, któ-ryś jest w Nie-bie-
siech, święć się I-mie two-ie, przy-idź
Kró-le-stwo two-ie, bądź wo-la two-ia,
ia-ko w Nie-bie tak i na zie-mi. Chle-ba
na-sze-go po-wsze-dnie-go day nam dzi-
siay, i od-puść nam na-sze wi-ny, ia-ko i
my od-pu-szcza-my na szym wi-no-way-
com, i nie wodź nas na po-ku-sze-nie, a-le
nas zbaw o-de-złe-go, A-men.

Zdrowaś Marya.

Zdro-waś Pan-no Ma-ry-a, Ła-skiś pel-
na, Pan z to-bą, bło-go-sła-wio-naś ty
mię-dzy Nie-wia-sta-mi i bło-go-sła-wion-
o-woc ży-wo ta twe-go Je-zus. Świę-ta
Ma-ry-a Mat-ko Bo-ża modł się za na-mi
grze-szne-mi, te-raz, i w go-dzi-nę śmier-
ci na-szey, A-men.

Wierzę w Boga.

W-ie-rzę w Bo-ga Oy-ca Wsze-chmo-gą-
ce-go, Stwo-rzy-cie-la Nie-ba i zie-mi.
W Je-zu-sa Chry-stu-sa Sy-na Je-go Je-
dy-ne-go Pa-na na-sze-go; któ-ry się po-

Das Vater Unser.

Im Namen Gottes des Vaters, des Sohnes,
und des heiligen Geistes. Amen.

Vater Unser, der du bist im Himmel,
geheiligt werde dein Name, zukomme uns
dein Reich, dein Wille geschehe wie im Him-
mel, also auch auf Erden, unser täglich Brod
gieb uns heute, und vergieb uns unsere
Schuld, als auch wir vergeben unsern Schul-
digern, und führe uns nicht in Versuchung,
sondern erlöse uns von dem Uebel. Amen.

Der englische Gruß.

Gegrüßet seist du Maria, du bist voll
Gnaden, der Herr ist mit dir. Du bist ge-
benedictet unter den Weibern, und gebened-
ictet ist die Frucht deines Leibes, Jesus
Heilige Maria Mutter Gottes, bitte für
uns arme Sünder, jetzt und in der Stunde
unseres Todes. Amen.

Der christliche Glaube.

Ich glaube an Gott Vater, allmächtigen
Schöpfer Himmels und der Erden.
Und an Jesum Christum, seinen einzigen

czął z Du-cha Świę-te-go, na-ro dził się
z Ma-ry-i Dzie-wi-ce. U-mę-czon pod
Pont-skim Pi-la-tem, u-krzy-żo-wan,
u-marł i po-grze-bion. Zstą-pił do pie-
kłów, trze-cie-go dnia zmar twych-wstał.
Wstą-pił na Nie-bio-sa, sie-dzi na pra-
wi-cy Bo-ga Oy-ca Wsze-chmo-gą-ce-
go. Ztam-tąd przy-i-dzie są-dzić ży-
wych i u-mar-łych. Wie-rzę w Du-cha
Świę-te-go, Świę-ty Ko-ścioł Ka-to-
li-cki, Świę-tych ob-co-wa-nie, grze-
chów od-puszcze-nie; Cia-ła zmar-twych-
wsta-nie, i ży-wot wie-czny. A-men.

Dziesięcioro Bożego Przy- kazania.

1. Jam jest Pan Bóg twój, którym cię wywiódł z ziemi Egipskiej, z domu niewo-
li. Nie będziesz miał Bogów cudzych prze-
demną.
2. Nie będziesz brał Imienia Pana Boga
twego na daremno.
3. Pamiętaj, abys dzień święty święcił.
4. Czczy Oycy twego i Matkę twoję, abys
długo żył na świecie.
5. Nie zabijaj.

Sohn, un=sern Herrn; der em=pfan=gen ist von dem hei=li=gen Gei=ste, ge=bo=ren aus Ma=ri=a der Jung=frau=en; ge=lit=ten unter Pon=ti=us Pi=la=to, ge=kreu=zi=et, ge=stor=ben, und be=gra=ben; ab=ge=stie=gen zu der Höl=ten, am drit=ten Ta=ge wie=der auf=er=stan=den von den Tod=ten, auf=ge=fah=ren zu den Him=meln, siz=zet zur Rech=ten Got=tes des all=mäch=ti=gen Vaters, von dan=ner Er kom=men wird, zu rich=ten die le=ben=di=gen und die Tod=ten. Ich glau=be an den hei=li=gen Gei=st; ei=ne hei=li=ge Christ=liche Kir=che, die Ge=mein=schaft der Hei=li=gen, Ver=ge=bung der Sün=den, Auf=er=ste=hung des Flei=sches und ein ewi=ges le=ben. A=men.

Die zehn Gebote Gottes.

1. Ich bin der Herr dein Gott, du sollst nicht fremde Götter neben mir haben.
2. Du sollst den Namen deines Gottes nicht unnützlich führen.
3. Du sollst den Feiertag heiligen.
4. Du sollst deinen Vater und deine Mutter ehren, auf daß du lange lebest auf Erden.
5. Du sollst nicht tödten.

6. Nie cudzołoż.
7. Nie kradniy.
8. Nie mów przeciw bliźniemu twemu fałszywego świadectwa.
9. Nie będzież pożądał żony bliźniego twego.
10. Ani domu, ani roli, ani sługi, ani służebnice, ani wołu, ani osła, ani żadney rzeczy, która iego iest.

Przykazanie Kościelne.

1. **P**ostanowione od Kościoła dni święte święcić.
2. Mszy świętey w dni święte z uczciwością słuchać.
3. Nakazane posty i różnicę pokarmów zachować.
4. Grzechów Kapłanowi własnemu albo inszemu (z iego dozwole niem) na każdy rok spowiadać się.
5. Przenajświętszy Sakrament przynajmniej raz w rok, i to około Święta Wielkanocnego przyimować.

Siedem Sakramentów Kościelnych.

1. Chrzest.
2. Bierzmowanie.
3. Ciało i Krew Pańska.
4. Pokuta.
5. Ostat-

6. Du sollst nicht ehebrechen.
7. Du sollst nicht stehlen.
8. Du sollst nicht falsch Zeugniß geben wider deinen Nächsten.
9. Du sollst nicht begehren deines Nächsten Weib.
10. Du sollst nicht begehren deines Nächsten Haus, Acker, Knecht, Magd, Ochsen, Esel, noch alles was sein ist.

Die Kirchen-Gebote.

1. Die gesetzten Feiertage halten.
2. Die heilige Messe alle Feiertage mit Aufmerksamkeit hören.
3. Die gebotenen Fasttage und Unterschied der Speisen halten.
4. Alle Jahre dem verordneten Priester, oder (mit dessen Erlaubniß) einem andern seine Sünden beichten.
6. Das hochwürdigste Sakrament des Altars zum wenigsten einmal des Jahres, nämlich um die österliche Zeit, empfangen.

Die sieben Sakramente der Kirche.

1. Die Taufe.
2. Die Firmung.
3. Der Trohnleichnam unsers Herrn Jesu Christi.

ezne Pomazanie. 6. Kapłaństwo. 7. Małżeństwo.

Cnoty Teologiczne.

1. Wiara. 2. Nadzieja. 3. Miłość.

Modlitwa Poranna.

Panie Boże Wszechmogący, który do początku tego dnia nas przyprowadziłeś, twoją nas dziś zbaw mocą, abyśmy w ten dzień do żadnego się nie skłaniali grzechu: ale aby zawsze ku twojej sprawiedliwości wykonaniu nasze pochodziły rozmowy, były kierowane myśli, słowa i uczynki. Przez Chrystusa Pana naszego, Amen.

Błogosławienie przed iedzeniem.

Ręka Pana naszego Jezusa Chrystusa niechay nas błogosławi, i te dary, których pożywać mamy. W Imie Oycy i Syna i Ducha Świętego. Amen.

Dziękczynienie.

Dziękujemy Tobie za wszystkie dary i dobrodzieystwa twoie, o Boże Wszechmogący, który żyjesz i królujesz na wieki wieków. Amen.

4. Die Buße. 5. Die letzte Delung. 6. Die
Priesterweihe. 7. Die Ehe.

Die Theologischen Tugenden.

1. Der Glaube, 2. Die Hoffnung, 3. Die
Liebe.

Ein Morgen-Gebet.

Allmächtiger ewiger Gott, der du uns den
Anfang dieses Tages hast erleben lassen, erhalte
und beschütze uns heute durch deine Allmacht,
damit wir uns diesen Tag zu keiner Sünde ver-
führen lassen, auf daß alle unsere Gedanken,
Worte und Werke einzig und allein zur Erfüllung
deiner Gerechtigkeit gelenket werden. Durch
Jesum Christum unsern Herrn. Amen.

Der Segen vor dem Essen.

Die Hand unsers Herrn Jesu Christi segne
uns, und die Speise, die wir wollen zu uns
nehmen. Im Namen Gottes des Vaters, und
des Sohnes, und des heiligen Geistes. Amen.

Danksagung.

Wir danken dir, o allmächtiger Gott! für alle
deine Gaben und Wohlthaten. Der du lebest
und regierest in alle Ewigkeit. Amen.

Dusze wiernych niech przez miłosierdzie Boskie odpoczywają w pokoju. Amen.

Modlitwy wieczorne.

Nawiedz, prosimy Panie, mieszkanie twoje i wszystkie zasadzki nieprzyjacielskie daleko odpądź od niego: Aniołowie twoi święci niech w nim przebywają, aby nas strzegli w pokoju; a błogosławieństwo twoje niech zawsze będzie nad nami. Przez Chrystusa Pana naszego. Amen.

Katechizm dla małych dzieci.

P. Co jest Pan Bóg?

O. Pan Bóg jest Stworzycielem Nieba i Ziemi i wszechmocnym Panem wszystkich rzeczy.

P. Gdzie jest Bóg?

O. W Niebie, na Ziemi i na każdym miejscu.

P. Wiele jest Bogów?

O. Jeden tylko jest Bóg, i więcej Bogów być nie może.

P. Wiele osób w Bogu?

O. Trzy Osoby, to jest: Oyciec, Syn, i Duch Święty.

P. A Oyciec jest Bogiem?

O. Jest.

Die Seelen der Gläubigen ruhen durch die
Barmherzigkeit Gottes in Frieden, Amen.

Abend-Gebet.

Wie bitten dich, o Herr! besuche diese Wohn-
nungen, und vertreibe von selbiger alle feindliche
Nachstellungen, laß deine heiligen Engel darin
wohnen, um uns in Ruhe und Friede zu erhal-
ten; dein heiliger Segen sei über uns allezeit,
Durch Jesum Christum unsern Herrn. Amen.

Katechismus für Kinder.

F. Was ist Gott?

A. Gott ist der Schöpfer Himmels und der
Erden, und ein allmächtiger Herr aller Dinge.

F. Wo ist Gott?

A. Im Himmel, auf Erden, und an allen
Orten.

F. Wie viel sind Götter?

A. Es ist nur ein Gott, und mehr Götter
können nicht sein.

F. Wie viel sind Personen in Gott?

A. Drei Personen, nämlich: Vater, Sohn
und heiliger Geist.

F. Ist der Vater Gott?

A. Ja.

P. A Syn iest Bogiem?

O. Jest.

P. A Duch Święty iest?

O. Jest.

P. Są tedy trzy osoby trzema Bogami?

O. Nie, te trzy Osoby są tylko jednym Bogiem.

*P. Która z tych trzech osob stała się
Człowiekiem?*

O. Syn Boży, to iest: druga Osoba.

P. Dla czego się stała człowiekiem?

O. Żeby nas odkupił od grzechów, i mak piekielnych: a zasłużył nam żywot wieczny.

P. Którego dnia się narodził?

O. W dzień Bożego Narodzenia.

P. Którego dnia umarł?

O. W Wielki Piątek.

P. Którego dnia Zmartwychwstał?

O. W pierwszy dzień Wielkanocny.

P. Którego dnia do Nieba wstał?

O. W dzień w Niebowstąpienia.

*P. Którego dnia zesłał Apostołom Ducha
Świętego?*

O. W pierwszy dzień Zielonych Świątek.

F. Ist der Sohn Gott?

A. Ja.

F. Ist der heilige Geist Gott?

A. Ja.

F. Sind diese drei Personen drei Götter?

A. Nein, diese drei Personen sind nur Ein Gott.

F. Welche von diesen drei Personen ist Mensch geworden,

A. Der Sohn Gottes, nämlich die andere Person.

F. Warum ist er Mensch geworden?

A. Damit er uns von den Sünden und den höllischen Peinen erlöse, und uns das ewige Leben erwerbe.

F. In welchem Tage ist er geboren?

A. Am ersten Weihnachtstage.

F. In welchem Tage ist er gestorben?

A. Am Charfreitage.

F. In welchem Tage ist er von den Todten auferstanden?

A. Am ersten Ostertage.

F. In welchem Tage ist er gen Himmel gefahren?

A. Am Tage der Himmelfahrt.

F. In welchem Tage hat er den Aposteln den heiligen Geist gesandt?

A. Am ersten Pfingsttage.

Nauki Obyczajne.

Boiaźń Boża początkiem iest mądrości.

Umiejętność w dziecięciu iest dla niego koroną, a mądrość łańcuchem złotym.

Umiejętność tak wysokiey iest ceny, że iey żadem za pieniądze nie przedaie.

Baraziey o przyzdobienie duszy niżeli ciała starać się potrzeba.

Przed obraniem sobie przyacioł, trzeba uważać ich obczyaie.

Żyimy tak, iak gdyby każdy dzień był naszym ostatnim, i bądźmy gotowi zawsze oddać to Bogu, co nam tylko porzyczył.

Człowiek ieden sekret utrzymać może, lecz dwom powierzony osobom, całemu się odkryie światu.

Mie zawsze bacność na przeszłe rzeczy. Trzeba się chronić krótkich uciech, które przyczyniaią długie żale.

Człowiek się urodził do pracy iak ptak do lotu.

Używay rozumu swego, i poymuy, że cię Bóg stworzył, ażebyś go znał, iego miłował, i iemu służył, a tym sposobem otrzymał żywot wieczny.

Ten, który nie pracuie i nie chce pracować, nie służy Bogu ani go kocha: bo takie lenistwo iest grzechem śmiertelnym.

Sittenlehren.

Die Furcht Gottes ist der Anfang der Weisheit.

Die Wissenschaft in einem Kinde ist für selbiges eine Krone, und die Weisheit eine goldene Kette.

Die Wissenschaft ist eines so hohen Werthes, daß selbige niemand für Geld erkaufet.

Man soll sich bemühen, mehr die Seele, als dem Leib zu zieren.

Gieb Achtung, was, und zu welcher Zeit du etwas redest.

Lasset uns also leben, als wenn jeder Tag unser letzter wäre, und lasset uns bereit sein, jederszeit das Gott abzugeben, was er uns nur geliebet hat.

Ein Mensch kann ein Geheimniß bewahren, aber wenn es Zwei wissen, so wird es das ganze Königreich erfahren.

Bedenke allezeit das Künftige. Man muß die kurzen Freuden meiden, welche lange Trübsale verursachen.

Der Mensch ist zur Arbeit geboren, als wie der Vogel zum Fliegen.

Gebrauche deinen Verstand, und begreife, daß dich Gott erschaffen hat, um ihn zu erkennen, ihn zu lieben, ihn zu dienen, und also das ewige Leben zu erhalten.

Der, so nicht arbeitet, und nicht arbeiten will, dienet Gott nicht, und liebet ihn auch nicht; denn eine solche Trägheit ist eine Todsünde.

Kto pracować nie chce, nie godzien, ażeby iadł.

Uzdeczka pozlacana nie czyni konia lepszym, a suknie galonowane nie czynią głupiego mędrszym.

Oddaj cudze dobra, jeżeli swoich w pokoiu chcesz używać.

Co się z pożytkiem zebrało, [mądrze] chować potrzeba.

Wiele słów, uczynku mało.

Wy dzieci bądźcie posłusznemi Oycom i Matkom waszym w Panu; bo to rzecz słuszną. Szanuj Oyca i Matkę twoję; pierwsze to jest przykazanie, w którym masz obietnicę, to jest: żebyś był szczęśliwym i długo żył na świecie. Eph. 6.

Nie nie masz niepodobnego kabale, gdy swe zdradliwe uknuie podstępny; nieprze-stawaj jednak pocziwym bydź człowiekiem; w prześladowaniu, które ponosisz, czas się zemści za ciebie.

Nie brakło nigdy potwarzy dowodów, z cnoty nawet samey, swe iadowite dobywa pociski. Jest to układ na smutnym ugrun-towany doświadczeniu.

Kto się płoni pacierz odprawiać publicznie, wstydzi się Boga mieć za przyiaciela.

Wer nicht arbeiten will, der ist nicht werth,
daß er isset.

Ein vergoldeter Zaum macht das Pferd nicht
besser, und ein brodirtes Kleid mache den Dum-
men nicht klüger.

Stieb fremde Güter ab, soferne du die deini-
gen in Ruhe und Frieden besitzen willst.

Was man mit Nutzen erworben hat, soll man
mit Klugheit erhalten.

Viele Worte, wenig That.

Ihr Kinder seyd gehorsam euren Vätern und
Müthern in dem Herrn; denn dieses ist billig.
Ehre deinen Vater und deine Mutter: dieses ist
das erste Gebot, in welchem sich eine Verheißung
befindet, nämlich: auf daß du glücklich seyst,
und lange lebest auf Erden. Eph. 6.

Der Rabale ist nichts unmöglich, wenn sie ih-
re Ränke schmiedet. Höre aber doch nicht auf,
ein ehrllicher Mann zu seyn; wenn du verfolgt
wirst: die Zeit wird dich rächen.

Es hat den Verläumdern niemals an Stoff
gefehlt; selbst von der Tugend wissen sie ihn
herzunehmen. Ein durch traurige Erfahrungen
bestätigter Satz.

Wer sich zu beten schämt, der schämt sich
Gottes Freund zu seyn.

VOCABULA SELECTIORA
iuxta Alphabetum.

Akademia, Universität.	Choroba, Krankheit.
Anioł, Engel.	Chorągiew, Fahne.
Anglia, England.	Choraży, Fähnrich.
Apteka, Apotheke.	Chod, Tritt.
Arfa, Harfe.	Chrzest, Taufe.
Arkusz papieru, ein Bo-	Chrzecielnica, Taufstein.
gen Papier.	Chlop, Bauer.
Atrament, Dinte.	Chrześcianin, Christ.
Baba, altes Weib.	Chytrość, List.
Balka, Walke.	Chustka, Schnapstuch.
Baran, Widder.	Ciesla, Zimmermann.
Beczka, Tonne.	Chwała, Lob.
Biblia, Bibel.	Cena, Preis.
Biegunka, Durchlauf.	Chwila, Weile.
Blacha, Blech.	Cielę, Kalb.
Błyskawica, Blitz.	Cielecina, Kalbfleisch.
Blazen, Narr.	Ciernie, Dorn.
Bóg, Gott.	Cięcie, Hieb.
Bot, Stiefel.	Ciotka, Muhme.
Bóznica, Judenschule.	Cnota, Tugend.
Brama, Thor.	Corka, Tochter.
Broda, Bart.	Cwikła, rothe Rübe.
Broń, Waffen.	Cebula, Zwiebel.
Brona, Egge.	Cyganka, Zigeunerin.
Bryzolia, Brasilien.	Cymbał, Cymbal.
Brzeg, Ufer.	Cyrulik, Barbier.
Brzuch, Bauch.	Cyna, Zinn.
Buda, Bude.	Cytryna, Citrone.
Budynek, Gebäude.	Citra, Cither.
Bydło, Vieh.	Czas, Zeit.
Bylica, Benfuß.	Czapka, Mütze.
Cesarz, Kaiser.	Czarownica, Hexe.
Cel, Ziel.	Czolo, Stirn.
Cegła, Ziegel.	Czołno, Kahn.
Chciwość, Begierde.	Człowiek, Mensch.

Czyszciec, Fegfeuer.	Izba, Stube.
Das, Gabe.	Kamienica, Steinhaus.
Deska, Brett.	Kapelusz, Hut.
Dokuczanie, Verdruss.	Kapelusznik, Hutmacher.
Dom, Haus.	Kazalnica, Kanzel.
Drabina, Leiter.	Karlica, Zwergin.
Droga, Weg.	Kaczka, Ente.
Drukarnia, Buchdruckerei.	Kartka, Zettel.
Dzięka, Dank.	Karczma, Krug.
Dzień, Tag.	Kat, Henker.
Dziewka, Magd.	Kazanie, Predigt.
Farba, Farbe.	Kaznodzieia, Prediger.
Farbierz, Färber.	Kapela, Kapelle.
Gadka, Räthsel.	Kieszzenia, Schussack.
Gęba, Mund.	Kiszka, Wurst.
Garncarz, Töpfer.	Korona, Krone.
Gлина, Lehm.	Koszula, Heinde.
Gnida, Nuß.	Kowal, Schmidt.
Gomotka, Käse, Quarg.	Kotlarz, Kupferschmidt.
Godzina, Stunde.	Kropla, Tropfen.
Gora, Berg.	Krasomowca, Redner.
Grobla, Damm.	Krawiec, Schneider.
Grzebień, Ramm.	Kotwica, Anker.
Grzywna, Mark.	Kusznierz, Kürschner.
Guzik, Knopf.	Kupiec, Kaufmann.
Gwiazda, Stern.	Kula, Kugel.
Jagoda, Beere.	Klącz, Stutte.
Jakmużna, Allmosen.	Król, Rönig.
Jama (Jaskinia), Höhle.	Królowa, Rönigin.
Jaskółka, Schwalbe.	Krzywda, Unrecht.
Jaie, Ey.	Kuffa, Kufe.
Jarzmo, Foch.	Kompania, Gesellschaft.
Jedność, Einigkeit.	Konwalia, Maiblume.
Jesień, Herbst.	Kuchnia, Küche.
Język, Zunge.	Klatka, Vogelbauer.
Igła, Nadel.	Kolebka, Wiege.
inkula, Bischofsstul.	Kucharka, Köchin.
	Krzyż, Kreuz.

Korale, Korallen.	Miasto, Stadt.
Komora, Kammer.	Mięso, Fleisch.
Kotka, Kaze.	Mucha, Fliege.
Koń, Pferd.	Mniszka, Nonne.
Kwartak, Quartal.	Mrówka, Ameise.
Kwarta, Quart.	Muzyka, Musik.
Kruk, Rabe.	Modlitwa, Gebet.
Koło, Rad.	Mózg, Hirn.
Kulbaka, Sattel.	Mysłwiec, Jäger.
Knot, Locht.	Młódz, Jugend.
Lato, Sommer.	Miara, Maas.
Las, Wald.	Moc, Macht.
Liczba, Zahl.	Morze, das Meer.
Łóżko, Bette.	Mieysce, Ort.
Łyżka, Löffel.	Nagana, Tadel.
Lwica, Löwin.	Nauka, Lehre.
Lupina, Schaals.	Niebo, Himmel.
Lilia, Lilie.	Nerka, Nieren.
Linia, Lineal.	Noc, Nacht.
Łaska, Gnade.	Nowina, Zeitung.
Lektyka, Sänfte.	Nos, Nase.
Ludzie, Leute.	Nieprzyiaciel, Feind.
Lup, Raub.	Niecierpliwość, Unge-
Malarz, Maler.	duld.
Maślnica, Butterfaß.	Niewinność, Unschuld.
Maźnica, Theerbutte.	Nieszczęście, Unglück.
Mak, Mohn.	Nóż, Messer.
Mamka, Amme.	Obietnica, Versprechen.
Matka, Mutter.	Obieranie, Wahl.
Małżonek, Ehemann.	Obiad, Mittagsmahl.
Masło, Butter.	Obłuda, Neuchelei.
Maść, Salbe.	Obrona, Schutz.
Materya, Zeug.	Odkupiciel, Erlöser.
Mąka, Mehl.	Ogień, Feuer.
Maślanka, Buttermilch.	Ogród, Garten.
Mąż, Mann.	Okazyja, Gelegenheit.
Męka, Leiden.	Okno, Fenster.
Młodość, Dhamacht.	Osiara, Dpfer.

Organy, Orgel.
 Oliwa, Baumöl.
 Osoba, Person.
 Ogrodnik, Gärtner.
 Owca, Schaf.
 Oyciec, Vater.
 Ormianin, Armenier.
 Oselka, Weßstein.
 Ostroga, Sporn.
 Pałac, Pallast.
 Pan, Herr.
 Papier, Papier.
 Pasierbica, Stieftochter.
 Pantofla, Pantoffel.
 Paw, Pfau.
 Paieczyna, Spinnewebe.
 Panna, Jungfer.
 Panicz, junger Herr.
 Pal, Pfahl.
 Perła, Perle.
 Pełnia, Vollmond.
 Peruka, Perücke.
 Pięść, Faust.
 Piasek, Sand.
 Piana, Schaum.
 Pieniądze, Geld.
 Pieczeń, Braten.
 Pigutka, Velle.
 Piiawka, Igel.
 Pietruszka, Petersilie.
 Piłka, Ball.
 Piekarz, Bäcker.
 Piernat, Federbette.
 Pioro, Feder.
 Piekło, Hölle.
 Pycha, Hoffart.
 Pochodnia, Fackel.
 Pocięcha, Trost.

Powaga, Ansehen.
 Pończocha, Strumpf.
 Pokrywka, Stürze.
 Polewka, Suppe.
 Pokora, Demuth.
 Pochlebca, Schmeichler.
 Potrzeba, Noth.
 Porządek, Ordnung.
 Prorok, Prophet.
 Polska, Polen.
 Piędź, Spanne.
 Płaszcz, Mantel.
 Południe, Mittag.
 Powietrze, Luft.
 Piwowar, Bierbrauer.
 Powroźnik, Seiler.
 Pchła, Floh.
 Piianica, Säuser.
 Piwnica, Keller.
 Poborca, Einnehmer.
 Połowa, Hälfte.
 Popielica, Grauwerk.
 Praca, Arbeit.
 Prawda, Wahrheit.
 Pracza, Wäscherin.
 Przączka, Schnalle.
 Przekubka, Hdferin.
 Przepiorka, Wachtel.
 Przepaść, Abgrund.
 Pragnienie, Durst.
 Plotno, Feinwand.
 Pleban, Pfarrherr.
 Pług, Pflug.
 Rak, Krebs.
 Rana, Wunde.
 Rada, Rath.
 Ręka, Hand.
 Reguła, Regel.

Rękawiczka, Handschuh.	Sluga, Diener.
Rękawek, Muff.	Sędzia, Richter.
Rynna, Rinne.	Skrzynia, Kasten.
Rybak, Fischer.	Spizarnia, Speisekammer.
Rynka, Pfanne.	Staynia, Stall.
Rynek, Markt.	Studnia, Brunnen.
Rozga, Ruthe.	Suknia, Rock.
Rodzicielka, Mutter.	Siarka, Schwefel.
Rosa, Thau.	Sikawka, Spritze.
Rzecz, Ding.	Sroka, Elster.
Rzeka, Fluß.	Szczotka, Bürste.
Rzeźnik, Fleischh.	Scierw, Aas.
Rzepa, Rübe.	Spowiedź, Beichte.
Sala, Saal.	Szpada, Degen.
Słoma, Stroh.	Smok, Drache.
Skóra, Haut, Leder.	Szlachcic, Edelmann.
Skala, Felsen.	Słoń, Elephant.
Słosorz, Schlosser.	Tabaka, Tabak.
Siodlarz, Sattler.	Tablica, Tafel.
Słońce, Sonne.	Tajemnica, Geheimniß.
Stół, Tisch.	Tarka, Feibeisen.
Stółek, Stuhl.	Tokarz, Drechsler.
Stworzyciel, Schöpfer.	Topor, Beil.
Solniczka, Salzfaß.	Trucizna, Gift.
Suknia, Kleid.	Trwałość, Dauer.
Świat, Welt.	Troyca, Dreifaltigkeit.
Szklanka, Glas.	Trumna, Sarg.
Sklarz, Glaser.	Tydzień, Woche.
Szwiec, Schuster.	Trzewik, Schuh.
Szpilka, Nadel.	Ulica, Gasse.
Strucla, Striegel.	Usta, Mund.
Szabla, Säbel.	Upadek, Fall.
Smola, Theer.	Ufanie, Zuversicht.
Sciana, Wand.	Widelce, Gabel.
Slina, Speichel.	Wieczor, Abend.
Słonina, Speck.	Wiosna, Frühling.
Szkoda, Schade.	Wiewiorka, Eichhorn.
Skarga, Klage.	Woda, Wasser.

Wola, Wille.	Zegarek, Uhr.
Wilczyca, Wölfin.	Zima, Winter.
Winnica; Weinberg.	Zyła, Ader.
Woznica, Rutschet.	Zzuba, Verlust.
Wstążka, Band.	Zegarmistrz, Uhrmacher.
Wapno, Kalk.	Zausznica, Ohrgehänge.
Waga, Wage.	Zwierciadło, Spiegel.
Warga, Lippe.	Zbóycą, Räuber.
Wisnia, Kirsche.	Złoczyńca, Uebelthäter.
Węgorz, Aal.	Zrzenica, Augapfel.
Wieczera, Abendmahl.	Zwierzchność, Obrigkeit.
Wielbłąd, Kameel.	Zrzodid; Quelle.
Wino, Wein.	Zwierzę; Thier.
Wyspa, Insel.	Zakoń, Orden.
Wątroba, Leber.	Zasluga, Verdienst.
Wojsko, Kriegsheer.	Zazdrość, Neid.
Wół, Ochse.	Zastawa, Pfand.
Wielkanoc, Ostern.	Zart, Scherz.
Wielkość; Größe.	Zelazo, Eisen.
Wierność, Treue.	Złodziey, Dieb.
Wilk, Wolf.	Złodzieystwo, Diebstahl.
Książę, Fürst.	Zotć, Galle.
Książna, Fürstin.	Zgaga, Ecod.
Ksiądz, Priester.	Zgoda; Einigkeit.
Książka, Buch.	Zmia, Otter.
Zaloba, Trauer.	Zyd, Jude.
Zamek, Schloß.	Zycie, Leben.
Zbawienie, Seeligkeit.	Zbłądek, Magen.
Zięba, Fink.	Zywność, Nahrung.
Ziemia, Erde.	Znak, Zeichen.

VOCABULA VERBORUM.

Badać, nachforschen.	Bluźnić, lästern.
Bać się, sich fürchten.	Brzydzić się, verabscheuen.
Bawić, verweilen.	Błogosławić, segnen.
Bić, schlagen.	Budować, bauen.
Bronić, schützen.	Budzić, wecken.

Buntować, aufrührerisch machen.	Głupieć, dumm werden.
Całować, küssen.	Goić, heilen.
Chędożyć, rein machen.	Goreć, brennen.
Chęcić się, sich rühmen.	Granicyć, grenzen.
Chronić się, sich hüten.	Grodzić, zäumen.
Chrzcić, taufen.	Grozić, drohen.
Chudnąć, mager werden.	Jechać, fahren.
Chwalić, loben.	Jeść, essen.
Chwytać, greifen.	Kłaść, legen.
Chybiać, fehlen.	Kłamać, lügen.
Ciągnąć, ziehen.	Kłęczyć, knien.
Cierpieć, leiden.	Kochać, lieben.
Czczyć, ehren.	Kołatać, klopfen.
Czerpać, schöpfen.	Kłocć, stechen.
Czesać się, kämmen.	Kończyć, endigen.
Czołgać się, kriechen.	Kraść, stehlen.
Czytać, lesen.	Kraić, schneiden.
Dać, geben.	Kupować, kaufen.
Darować, schenken.	Łaiać, schelten.
Dłużyć się, schuldig wer- den.	Łamać, brechen.
Dogłądać, Aussicht haben.	Latać, fliegen.
Dowodzić, beweisen.	Leżeć, liegen.
Dopuszczać, zulassen.	Malować, mahlen.
Dosiągnąć, langem, errei- chen.	Maczać, tunken.
Doświadczać, erfahren.	Mieć, haben.
Drzeć, zittern.	Marznąć, frieren.
Dziać się, geschehen.	Mieszać, mischen.
Dzielić, theilen.	Mieszkać, wohnen.
Dziwować się, sich wun- dern.	Mówić, sagen.
Dzwonić, läuten.	Nadymać, aufblasen.
Gadać, reden.	Naginać, biegen.
Ganić, verachten.	Nakazywać, andeuten.
Gasić, löschen.	Nalewać, eingießen.
Ginać, verderben.	Namawiać, bereden.
	Napawać, tränken.
	Napominać, ermahnen.
	Naprawiać, verbessern.
	Nasolić, einsalzen.

Następować, folgen.
 Nauczać, lehren.
 Oskarżać, anklagen.
 Otwierać, öffnen.
 Oślepić, verblenden.
 Oszukiwać, betrügen.
 Porywać, ergreifen.
 Postawić, stellen.
 Potępić, verdammen.
 Potykać, begegnen.
 Pracować, arbeiten.
 Pragnąć, begehren.
 Prowadzić, führen.
 Rozpędzać, verjagen.
 Rozmyślać, erwägen.
 Ruszać, rühren.
 Rysować, zeichnen.
 Rwać, reißen.

Siedzieć, sitzen.
 Składać, zusammensetzen.
 Skrócić, verkürzen.
 Śmiać się, lachen.
 Śmierdzieć, stinken.
 Śnić się, träumen.
 Spowiadać się, beichten.
 Trąbić, blasen.
 Trafić, treffen.
 Trawić, zehren.
 Wątpić, zweifeln.
 Wierzyć, glauben.
 Widzieć, sehen.
 Wiedzieć, wissen.
 Włożyć, hineinlegen.
 Wołać, rufen.
 Zakładać, anlegen.
 Zapalić, anzünden.

VOCABULA ADJECTIVORUM.

Prętki, geschwind.
 Miły, angenehm.
 Łatwy, leicht.
 Piękny, schön.
 Łaskawy, gnädig.
 Dobry, gut.
 Sławny, berühmt.
 Odważny, beherzt.
 Łagodny, sanftmüthig.
 Godny, würdig.
 Pilny, fleißig.
 Uczony, gelehrt.
 Wysoki, hoch.
 Szacowny, schätzbar.
 Wyborny, auserlesen.
 Wesoly, lustig.

Pokorny, demüthig.
 Wielki, groß.
 Dowcipny, sinnreich.
 Niewinny, unschuldig.
 Wolny, frei.
 Wspaniały, prächtig.
 Tajemny, geheim.
 Posuszny, gehorsam.
 Doskonały, vollkommen.
 Cierpliwy, geduldig.
 Pobożny, fromm.
 Cudowny, wunderbar.
 Czysty, rein.
 Szczery, aufrichtig.
 Rozumny, verständig.
 Prawdziwy, wahrhaftig.

Pożyteczny, nützlich.
 Hardy, stolz, hoffärtig.
 Łakomy, geizig.
 Skąpy, genau.
 Zły, böse, schlimm.
 Okrutny, grausam.
 Swawolny, leichtfertig.
 Trudny, schwer.
 Straszny, erschrecklich.
 Zbyteczny, übermäßig.
 Słaby, schwach.
 Głupi, dumm, narriſch.
 Tępy, stumpf.
 Uporny, halsstarrig.
 Szkodzący, schädlich.
 Leniwy, faul.
 Smutny, betrübt, traurig.
 Smieszny, lächerlich.
 Prożny, leer.
 Biały, weiß.
 Łysy, kahl.
 Płochy, leichtsinnig.
 Słepy, blind.
 Bogaty, reich.
 Mądry, weiß, klug.
 Prawy, recht.
 Lewy, link.
 Młody, jung.
 Zielony, grün.
 Czerwony, roth.
 Czarny, schwarz.
 Chudy, mager.
 Błady, bleich.
 Chory, krank.
 Stary, alt.
 Krotki, kurz.
 Równy, gleich.

Gesty, dick.
 Ciasny, enge.
 Gruby, grob.
 Szeroki, breit.
 Długi, lang.
 Pełny, voll.
 Mały, klein.
 Głęboki, tief.
 Cienki, dünn.
 Ostry, scharf.
 Kwaśny, sauer.
 Gorski, bitter.
 Niski, niedrig.
 Pstry, bunt.
 Gładki, glatt.
 Pewny, gewiß.
 Ciepły, warm.
 Zimny, kalt.
 Jasny, hell.
 Winny, schuldig.
 Twardy, hart.
 Wieczny, ewig.
 Fałszywy, falsch.
 Mocny, stark.
 Świeży, frisch.
 Śliski, glatt.
 Sposobny, geschickt.
 Ważny, wichtig.
 Omyłny, fehlbar.
 Wierny, treu.
 Cudzy, fremd.
 Mokry, naß.
 Suchy, trocken.
 Mięki, weich.
 Ciemny, dunkel.
 Drogi, theuer.
 Ubogi, arm.

PRAEPOSITIONES *cum Accusativo.*

O, um.
Za, für.
Ku, gegen.

Przez, durch.
Bez, ohne.
Przeciw, wider.

Cum Ablativo.

Z, aus.
Z, mit.
Od, von.

U, bei.
Po, nach.
Do, zu.

Cum Accusativo et Ablativo.

Przy, |do, an.
W, in.
Przed, vor.
Na, auf. Pod, unter.

Nad, über.
Za, hinter.
Wedle, neben.
Między, zwischen.

ADVERBIA.

Tu, hier.
Tam, da.
Dziś, heute.
Wczoraj, gestern.
Onegdaj, vorgestern.
Rano, früh.
Późno, spät.
Na gorze, oben.
Gdzieindziej, anderwärts.
Wiele, viel.
Prętko, geschwind.
Już, schon.
Wszędzie, überall.
Gdzie, wo.
Jak, wie.
Dokąd, wohin.
Nigdzie, nirgend.
Na dole, unter.
Pod spodem, drunter.

Tu, sam, hier.
Na górę, hinauf.
Na dwor, hinaus.
Na dół, hinab.
Wewnątrz, hinein, herein.
Zawsze, jederzeit.
Rzadko, selten.
Potém, hernach.
Zaraz, gleich.
Dobrze, gut.
Zle, źle, schlimm.
Zkąd? woher.
Ktorędy? wodurch?
Długo, lang.
Jeszcze, noch.
Aż, bis.
Często, oft.
Dostyc, genug.
Teraz, jetzt, jezo.

Barázo, sehr.
Tak, so.

Czemu, warum,
Temu, darum.

I. *Numeri Cardinales.*
von den Zahlwörtern.

1 Jeden, einš.	18 Ošmnašcie, achtzehn.
2 Dwa, zmei.	19 Dziewiętnašcie, neun-
3 Trzy, drei.	zehn.
4 Cztery, vier.	20 Dwadziešcia, zwanz-
5 Pięć, fünf.	zig.
6 Sześć, sechs.	21 Dwadziešcia jeden
7 Siedm, sieben.	ein und zwanzig.
8 Ošm, acht.	30 Trzydziešci, dreißig.
9 Dziewięć, neun.	40 Czterdziešci, vierzig.
10 Dziesięć, zehn.	50 Pięćdziesiąt, fünfzig.
11 Jedenąšcie, eilf.	60 Sześćdziesiąt, sechszig.
12 Dwanašcie, zwölf.	70 Siedmdziesiąt, sieben-
13 Trzyńąšcie, dreizehn.	zig.
14 Czternašcie, vierzehn.	80 Ošmdziesiąt, achtzig.
15 Piętnąšcie, funfzehn.	90 Dziewięćdziesiąt,
16 Szęšćnašcie, sechzehn.	neunzig.
17 Siedmnašcie, sieben-	100 Sto, Hundert.
zehn.	1000 Tysiąc, Tausend.

II. *Numeri Ordinales.*

oder die eine Ordnung bedeuten.

Pierwszy, der Erste.	Dwunasty, Zwölfte.
Drugi, Zweite.	Trzynasty, Dreizehnte.
Trzeci, Dritte.	Czternasty, Bierzehnte.
Czwarty, Vierte.	Piętnasty, Funfzehnte.
Piąty, Fünfte.	Szešćnasty, Sechszehnte.
Szósty, Sechste.	Siedmnasty, Sieben-
Siodmy, Siebente.	zehnte.
Ošmy, Achte.	Ošmnasty, Achtzehnte.
Dziewiąty, Neunte.	Dziewiętnasty, Neun-
Dziesiąty, Zehnte.	zehnte.
Jedenasty, Eilfte.	Dwudziesty, Zwanzigste.

Dwudziesty i pierwszy, Ein und zwanzigste.	Ośmdziesiąty, Achtzigste. Dziewięćdziesiąty, Neunzigste.
Trzydziesty, der Dreißigste.	Setny, Hundertste.
Czterdziesty, Bierzigste.	Dwuchsetny, Zweihundertste.
Pięćdziesiąty, Fünfzigste.	Trzechsetny, Dreihundertste.
Sześćdziesiąty, Sechszigste.	Tysięczny, Tausendste.
Siedmdziesiąty, Siebenzigste.	

III. Numeri multiplicativi,
die eines Dinges vielfältige Art bedeuten,

Jednoraki, einfach.	Siedmioraki, siebenfach.
Dwoiaki, zweifach.	Ośmioraki, achtfach.
Troiaki, dreifach.	Dziewięćoraki, neunfach.
Czworaki, vierfach.	Dziesięćoraki, zehnfach.
Pięćoraki, fünffach.	etc.
Sześćoraki, sechsfach.	

IV. Numeri adverbiales,
die zu den Adverbiis gehören.

Raz, oder jeden raz, einmal.	Siedm razy, siebenmal.
Dwa razy, zweimal.	Ośm razy, achtmal.
Trzy razy, dreimal.	Dziewięć razy, neunmal.
Cztery razy, viermal.	Dziesięć razy, zehnmal.
Pięć razy, fünfmal.	Jedenaście razy, elfmal.
Sześć razy, sechsmal.	Dwanaście razy, zwölfmal.

V. Numeri Adverbiales Ordinales,
die zu den Adverbiis der Ordnung gehören.

Powierwsze, oder naprzód, zum ersten.	Powtore, zum andern.
	Potrzecie, zum dritten.

Poczwarte, zum vierten. Poosmie, zum achten.
 Popiate, zum funften. Podziwiate, zum neunten.
 Poszoste, zum sechsten. ten.
 Posiodme, zum siebenten. Podziestate, zum zehnten.

Vl. Numeri Temporis,

die eine Zeit bedeuten,

Roczny, na, ne, doroczny, na, ne, jährig, vom Jahr.
 Dwuletny, na, ne oder dwuletni, nia, nie, zweijährig.
 Trzecioleny, i Dreijährig.
 Czeroleny, i Vierjährig.
 Pięcioleny, i Fünfjährig.
 Szescioleny, i Sechsjährig.

CZTERY PORY ROKU,

die vier Jahreszeiten.

Wiosna, Frühling. Jesień, Herbst.
 Lato, Sommer. Zima, Winter.

DWANAŚCIE MIESIĘCY,

die zwölf Monate.

Szyceń,	Jänner,	Januarius.
Luty,	Hörnung,	Februarius.
Marzec,	März,	Martius.
Kwiecień,	April,	Aprilis.
May,	Mai,	Majus.
Czerwiec,	Brachmonat,	Junius.
Lipiec,	Heumonat,	Julius.
Sierpień,	Erntemonat,	Augustus.
Wrzesień,	Herbstmonat,	September.
Październik,	Weinmonat,	October.
Listopad,	Wintermonat,	November.
Grudzień,	Christmonat,	December.
<hr/>		
Niedziela,	der Sonntag,	Dies Solis.
Poniedziałek,	der Montag,	Dies Lunæ.
Wtorek,	der Dienstag,	Dies Martis.
Środa,	der Mittwoch,	Dies Mercuris.

Czwartek,	der Donnerstag,	Dies Jovis,
Piątek,	der Freitag,	Dies Veneris.
Sobota,	der Sonnabend,	Dies Sabathi.

INTERJECTIONES.

Ah! Ach!	Gwalt! Gewalt!
Biada! Weh!	O! O!
Cyt! Still!	Przebóg! O! Weh!

CONJUNCTIONES.

A, i, und.	Ani, ani, weder, noch.
Albo, oder.	Choć, chociaż, obwohl.
Albowiem, howiem,	Gdyż, ponieważ, diemvil,
denn.	Jednak, jedoch.
Aby, auf, daß, damit.	Jeśli, so.
Acz, aczkolwiek, obwohl,	Iż, że, daß, weil.
niemowl.	Lubo, obgleich.
Alc, lecz, aber,	Gdy, da, als.

WOKABUŁY.

o Rzeczach należących do Religii.

Von Religionsfachen.

Bóg, Gott.	Święty Pański, ein Heiliger.
Bóg Oyciec, Gott der Vater.	Wybrany Boży, ein Auserwählter.
Bóg Syn, Gott der Sohn.	Niezbożny, ein Gottloser.
Duch Święty, Gott der heilige Geist.	Potępiony, ein Verdamnter.
Najświętsza Trójca, die heilige Dreieinigkeit.	Anioł, ein Engel.
Stworzyciel, der Schöpfer.	Archanioł, ein Erzengel.
Odkupiciel, der Erlöser.	Apostoł, ein Apostel.
Zbawiciel, der Heiland.	Ewangelista, ein Evangelist.
Pośrednik, der Mittler.	Męczennik, ein Märtyrer.
Matka Boska, die Mutter Gottes.	Wyznawca, ein Befenner,

- Panna, eine Jungfrau.
 Prorok, ein Prophet.
 Niebo, der Himmel.
 Piekło, die Hölle.
 Wieczność, die Ewigkeit.
 Czyściec, das Fegfeuer.
 Czart, der Teufel.
 Straszdykto, das Gespenst.
 Raj, das Paradies.
 Wiara, der Glaube.
 Nabożeństwo, der Gottesdienst.
 Cnota, die Tugend.
 Grzech, die Sünde, das Laster.
 Sakrament, das Sakrament.
 Bierzmowanie, die Firmung.
 Ciało krew Pańska, der Frohnleichnam.
 Pokuta, die Buße.
 Spowiedź, die Beichte.
 Żal, die Reue.
 Ostatnie pomazanie, die letzte Delung.
 Kapłaństwo, die priesterliche Weihe.
 Małżeństwo, die Ehe.
 Ojciec nasz, das Vater Unser.
 Zdrowaś Marya, Pozdrowienie Anielskie, der Englische Gruß.
 Przykazanie Boże, das Gebot Gottes.
 Modlitwa, das Gebet.
 Chrześciana, ein Christ.
 Prawowierny, ein Glaubiger.
 Heretyk, ein Ketzer.
 Żyd, ein Jude.
 Turczyn, ein Türke.
 Poganin, ein Heide.
 Bałwan Bożek, ein Abgott.
 Pismo S., die H. Schrift, die Bibel.
 Kościół, die Kirche.
 Msza S., die heil. Messe.
 Kazanie, die Predigt.
 Ołtarz, der Altar.
 Odpust, der Ablass.
 Klątwa, der Bann.
 Rozgrzeszenie, Vergebung.
 Ambona, die Kanzel.
 Konfessionał, der Beichtstuhl.
 Komunia S., das heil. Abendmahl.
 Cementarz, der Kirchhof.
 Ławki, die Bänke.
 Krata, das Gitter.
 Biskup, der Bischof.
 Pleban, der Pfarrer.
 Ksiądz, der Priester.
 Spowiednik, der Beichtvater.
 Zakrystyan, der Küster.
 Dzwon, zegar, die Glocke.
 Dzwonic na Mszę, in die Kirche lauten.
 Mieć Mszę, Messe lesen, halten.

Śluchać Mszy, in der	Modlić się, beten.
Messe sein.	Spowiadać się, beichten.
Służyć do Mszy, bei der	Kazać, predigen.
Messe dienen.	Śluchać kazania, die Pres-
Żegnać się, sich segnen.	digt anhören.

O Świecie w powszechności.
 Von der Welt überhaupt.

Świat, die Welt.	Mgła, der Nebel.
Zywiot, das Element.	Grzmot piorun, der Don-
Stońce, die Sonne.	ner.
Kiężyc, der Mond.	Błyskawica, der Blitz.
Gwiazda, der Stern.	Asria, piorun, das Bet-
Jutrzenka, die Morgens-	ter.
röthe.	Niepogoda, burza, das
Zaćmienie, die Finster-	Ungewitter.
niß.	Mróz, der Frost.
Światło, świeca, das Licht.	Srzon, der Reif.
Kometa, der Komet.	Wiatr, der Wind.
Ogień, das Feuer.	Wicher, der Wirbelwind.
Woda, das Wasser.	Ziwno, die Kälte.
Powietrze, die Luft.	Upał, die Hitze.
Ziemia, die Erde.	Ciepło, die Wärme.
Deszcz, der Regen.	Rosa, der Thau.
Tęcza, der Regenbogen.	Wschodni wiatr, der Ost-
Obtok, die Wolke.	wind.
Lód, das Eis.	Południowy, Südwind.
Kra, die Eißscholle.	Zachodni, der Westwind.
Śnieg, der Schnee.	Szturm, der Sturm.
Grad, der Hagel.	Północny, der Nordwind.

O Ziemi i Wodach.

Von der Erde und den Gewässern.

Pył, der Staub.	Pagórek, der Hügel.
Piasek, der Sand.	Dolina, das Thal.
Glina, der Lehm.	Pole, das Feld.
Góra, der Berg.	Ugóř, das Brachfeld.

Rola, der Acker.
 Rownina, die Ebene.
 Łąka, eine Wiese.
 Rów, der Graben.
 Most, die Brücke.
 Przepaść, der Abgrund.
 Jaskinia, die Höhle, Kluff.
 Kamień, der Stein.
 Opoka, der Fels.
 Skala, die Klippe.
 Jaina, die Grube.
 Studnia, der Brunnen.
 Grob, das Grab.
 Morze, das Meer, die See.
 Rzeka, der Fluß.
 Strumień, der Strom.
 Rzeka, der Bach.
 Jezioro, die See.
 Źródło, die Quelle.
 Brod, die Pfütze.
 Błoto, der Morast.

Kropla, der Tropfen.
 Trzęsienie ziemi, das Erdbeben.
 Grobla, der Damm.
 Para, der Dampf.
 Gład, der Dunst.
 Wapór, der Duft.
 Kray, das Land.
 Droga, der Weg.
 Scieszka, der Steig.
 Gościniec, die Straße.
 Sanna droga, die Schlitzenbahn.
 Brzeg, das Ufer.
 Port, der Hafen.
 Staw, der Teich.
 Sadzawka, ein Fischteich.
 Przewóz, die Uebersahrt.
 Fala, die Welle.
 Powódź, die Ueberschwemmung.
 Potop, die Sündfluth.

O Ciele ludzkim.

Vom menschlichen Körper.

Człowiek, der Mensch.
 Ciało, der Leib, Körper.
 Umarły, eine Leiche.
 Skóra, die Haut.
 Głowa, der Kopf, das Haupt.
 Twarz, das Angesicht.
 Czolo, die Stirne.
 Oko, das Auge.
 Brwi, (Plur.) die Augenbraunen.

Powieki, (Plur.) die Augenlieder.
 Źrenica oka, der Augapfel.
 Ucho, das Ohr.
 Włos, das Haar.
 Skroń, der Schlaf.
 Jagoda, der Backen.
 Nos, die Nase.
 Chrzastka, der Knorpel.
 Gęba, der Mund.

Paszczeka, pysk, das
 Maul.
 Warga, die Lippe.
 Podniebionie, der Ga-
 men.
 Zab, der Zahn.
 Dziasta, das Zahnfleisch.
 Język, die Zunge.
 Języczek, das Zäpflein.
 Podbrodek, das Kinn.
 Broda, der Bart.
 Wąs, der Stutzbart.
 Wąs młodzienki, der Kne-
 belbart.
 Szyja, der Hals.
 Gardło, die Kehle.
 Kark, das Genick.
 Plecy, Schulter.
 Grzbiet, der Rücken.
 Krzyż, der Rückgrad.
 Bark, die Achsel.
 Ramie, der Arm.
 Łokieć, der Ellenbogen.
 Pięść, die Faust.
 Garść, eine Handvoll.
 Ręka, die Hand.
 Palec, der Finger.
 Wielki palec, der Daum.
 Paznokiec, êwiek, der
 Nagel.
 Piersi, die Brust.
 Brzuch, der Bauch.
 Zebro, die Ripbe.
 Bok, die Seite.
 Staw goleni, die Hüfte.
 Golen, łądzwie, der
 Schenkel.
 Udziec, łyst, das Bein.

Kolano, das Knie.
 Kość goleni, das Schiens-
 Bein.
 Czaszka kolana, die Knie-
 scheibe.
 Ikra, die Wade.
 Kłykieć, kostka u nogi,
 der Knöchel.
 Staw, das Gelenk.
 Noga, der Fuß.
 Pięto, die Ferse.
 Palec u nogi, eine Zehe;
 Cera, die Gesichtsfarbe.
 Mina, die Miene, Geberde;
 Wzrost, Lebensgröße.
 Chod, der Gang.
 Członek, das Glied.
 Mózg, das Gehirn.
 Czaszka głowy, die Hirn-
 schale.
 Krew, das Blut.
 Żyła, die Ader.
 Żyła sucha, die Sehne,
 Spannader.
 Serce, das Herz.
 Płuca, die Lunge.
 Pory, das Schweißloch.
 Pot, der Schweiß.
 Gardziel, der Schlund.
 Podeszwa, die Fußsohle.
 Żołądek, der Magen.
 Siła, die Kraft.
 Wątroba, die Leber.
 Żółć, die Galle.
 Nerka, die Niere.
 Sledziona, die Milz.
 Jelito, der Darm.
 Pęcherz, die Blase.

Slina, der Speichel.
 Kbsć, der Knochen.
 Spik, das Mark.
 Smark, der Kofz.
 Rzyganie, das Brechen.
 Wzrok, das Gesicht.
 Stuch, das Gehör.
 Smak, der Geschmack.
 Czucie, das Gefühl.

Dowcip, der Verstand,
 Geist, Wiß.
 Rozum, die Vernunft.
 Myśl, der Gedanke.
 Zdanie, das Urtheil.
 Wola, der Wille.
 Pamięć, das Gedächtniß.
 Opaczne rozumienie, das
 Vorurtheil.

RÓŻNE
 ROZMOWY.

Verschiedene
 Gespräche.

Pierwsza Rozmowa.

Witając kogo.

Erstes Gespräch.

Einen zu bewillkommen.

Dzien dobry! Wać Pa-
 nu, iak się Wać Pan
 miewasz?

Dobrze.

Nie bardzo dobrze.

Jako tako.

Bardzo dobrze, do usług
 Wać Pana.

Jestem Wać Panu obo-
 wiązany.

Dzięki oddaie Wać Panu.

Dziękuję Wać Panu.

Jak się ma Brat Wać Pa-
 na?

Ma się dobrze.

Guten Morgen! (Tag)
 mein Herr, wie befin-
 den Sie sich?

Wohl.

Nicht sehr wohl.

So hin.

Sehr wohl, zu Dero
 Diensten

Ich bin Ihnen verbun-
 den.

Ich sage Ihnen Dank.

Ich danke Ihnen.

Wie befindet sich Dero
 Herr Bruder.

Er befindet sich wohl.

Miło mi będzie Wać Pana widzieć.

Sluga iego iestem.

Nie będę dziś miał czasu widzenia go.

Usiądź Wać Pan.

Day stolka Jegomości.

Nie potrzeba.

Trzeba mi tu w bliskości oddać wyzytę.

Bardzo się Wać Pan śpieszysz.

Przyszedłem tu iedynie, abym się dowiedział, iak się Wać Pan masz.

Zaraz powrócę.

Cieszę się, że Wać Pana w dobrym widzę zdrowiu.

Ręce Wać Pana całuję.

Jestem sluga Wać Pana.

Nayniższy sluga Wać Pana.

Dzień dobry, Wać Pani Dobrodzieyce.

Dzień dobry, Wać Panie Dobrodzieyce.

Dobry wieczór Wać Pani Dobrodzieyce. (Wać Pannie Dobrodzieyce)

Iak się Wać Pani (Wać Panna) masz?

Nayniższa sluga Wać Pana.

Es wird ihm lieb sein, Sie zu sehen.

Ich bin sein Diener.

Ich werde heute nicht Zeit haben, ihn zu sehen.

Sehen Sie sich.

Gieb dem Herrn einen Stuhl.

Es ist nicht nöthig.

Ich muß hier in der Nähe einen Besuch ablegen.

Sie eilen ja sehr, mein Herr!

Ich war nur hierher gekommen, um zu erfahren, wie Sie sich befinden.

Ich werde gleich wieder kommen.

Es ist mir lieb, Sie bei guter Gesundheit zu sehen.

Ich küsse Ihnen die Hände.

Ich bin Ihr Diener.

Ihr gehorsamster Diener.

Guten Morgen, Madame.

Guten Morgen, Mademoiselle!

Guten Abend, Madame! (Mademoiselle.)

Wie befinden Sie sich, Madame? (Mademoiselle.)

Ihre gehorsamste Dienerin, mein Herr.

Druga Rozmowa.

O
Języku niemieckim:

Umieszże Wać Pan do-
brze język niemiecki?
Nie bardzo dobrze, pra-
wie nic nie umiem.

Powiadają przecie, że
Wać Pan bardzo do-
brze mówisz po nie-
miecku.

Bodayby to prawda by-
ła, umiałbym to, cze-
go nieamiam.

Będzie prawda, jeżeli
Wać Pan tylko chcesz;
ja Wać Panu pokażę
sposób nauczania się
prętko po niemiecku.

Nader wielką mi Wać Pan
wyświadczysz przysłu-
gę.

Najłatwiejszy sposób
nauczania się po nie-
miecku jest, aby czę-
sto mówić.

Ale chcąc mówić, trze-
ba co umieć.

Wać Pan umiesz dosić.

Nie umiem nad cztery
lub pięć słów, któ-
rych się na pamięć
nauczyłem.

Dosyc to jest, chcąc za-
cząć mówić.

Das zweite Gespräch.

Von der
deutschen Sprache.

Verstehen Sie die deut-
sche Sprache wohl?

Nicht sehr wohl, ich kann
fast nichts davon.

Man sagt doch, daß Sie
sehr gut deutsch spre-
chen.

Wollte Gott, daß dieses
wahr wäre, so könnte
ich, was ich nicht kann.

Es wird schon wahr wer-
den, wenn Sie nur wol-
len; ich will Ihnen die
Weise zeigen, das Deut-
sche bald zu erlernen.

Sie werden mir einen sehr
großen Gefallen erwei-
sen.

Die allerleichteste Weise,
deutsch zu lernen, ist,
oft zu reden.

Aber wenn man reden will,
muß man etwas wissen.

Sie wissen genug.

Ich weiß (kann) nur etwa
vier oder fünf Worte,
die ich auswendig ge-
lernt habe.

Das ist genug, wenn man
will anfangen zu re-
den.

Gdyby to prawda była,
stałbym się uczonym
w krótkim czasie.

Nie dosyć na tém za-
cząć, trzeba też skoń-
czyć.

Nie rozumiesz Wać Pan
co mówię?

Rozumiem bardzo do-
brze, ale mi trudno
jest mówić.

Jak dawno się Wać Pan
już uczysz niemiec-
kiego języka?

Nie masz nad dwa mie-
siące.

Jak się zowie Nauczyciel
Wać Pana.

Zowie się N.

A gdzie mieszka?

Na Wrocławskiej ulicy.

Wieleż razy przychodzi
W Panu dawać lekcyę!

Trzy razy na tydzień.

Nie mówi Wać Panu, że
trzeba zawsze mówić
po Niemiecku?

On mi to mówi często.

A czemuż Wać Pan nie
mówisz?

A z kimże mam mówić?

Z temi, co z Wać Panem
będą mówili.

Wenn das wahr wäre, so
würde ich in kurzer Zeit
gelehrt.

Es ist nicht genug, an-
zufangen, man muß
auch endigen.

Verstehen Sie nicht, was
ich sage?

Ich verstehe es sehr wohl,
aber das Reden ist mir
schwer.

Wie lange lernen Sie schon
die deutsche Sprache?

Es ist nicht über zwei
Monate.

Wie heißt Ihr Sprach-
meister?

Er heißt N.

Wo wohnet er?

Auf der Breslauer Straße.

Wie vielmal kommt er,
Ihnen Lektion zu ge-
ben?

Dreimal die Woche.

Sagt er Ihnen nicht, daß
man allezeit deutsch re-
den müsse?

Ja, mein Herr, er sagt
mir es oft.

Warum reden Sie also
nicht?

Mit wem soll ich reden?

Mit denen, die mit Ihnen
reden wollen.

Radbym mówyl, ale nie
śmiem.

Wierz mi Wać Pan, Bądź
śmiałem i mów nie-
uważając czy źle, czy
dobrze.

Jeżeli takim sposobem
będę mówił, cały świat
ze mnie będzie się na-
śmiewał.

Albo Wać Pan nie wiesz,
że chcąc się nauczyć
dobrze mówić, na-
przód źle mówić po-
trzeba?

Poydę więc za radą Wać
Pana.

Ich wollte gern reden, aber
ich traue nicht.

Glauben Sie, sein Sie
so kühn, und reden Sie
ohne Bedenken, ob Sie
gut oder schlimm reden.

Wenn ich auf solche Art
reden werde, so wird
mich die ganze Welt
auslachen.

Wissen Sie nicht, daß,
wenn man gut reden
lernen will, man zuerst
schlecht reden muß.

Ich will also ihrem Rathe
folgen.

Trzecia Rozmowa.

O czasie.

Jakaż tam pogoda?

Pogoda piękna.

Zła pogoda.

A zimno? (ciepło?)

Nie jest zimno.

A pada deszcz?

Zda mi się, że nie pada.

Wiart się abrócić.

Będziemy mieli deszcz.

Nie będzie dziś deszcz
padał.

Już pada deszcz.

Śnieg pada.

Das dritte Gespräch.

Von der Zeit.

Was ist es für Wetter?

Es ist schönes Wetter.

Es ist schlimmes Wetter.

Ist es kalt? (warm?)

Es ist nicht kalt.

Regnet es?

Ich glaube nicht.

Der Wind hat sich gedres-
het.

Wir werden Regen bekom-
men.

Es wird heute nicht reg-
nen.

Es regnet schon.

Es schneiet.

Grmi.
 Grad pada.
 Błyska się.
 Bardzo jest ciepło.
 Byłże tey nocy mróz?

Nie był, ale teraz marznie.

Zda mi się, że wielka mgła.

Nie mylisz się Wać Pan, prawda.

Która godzina?

Jeszcze rano, nie późno jeszcze.

Jużże czas na śniadanie!

Wnet będzie czas na obiad.

Cóż będziemy po obiedzie robili?

Poydziemy na przechadzke.

Nie trzeba o tym czasie wychodzić.

Czwarta Rozmowa.

O śniadaniu.

Przyniosłeś co na śniadanie?

Przyniosłem Mości Dobrodzieiu; oto są kiełbasy i paszteciki.

Każesz Wać Pan Dobrodziey szynkę przynieść?

Es donnert;
 Es hagelt.
 Es wetterleuchtet.
 Es ist sehr warm.
 Hat es diese Nacht gefroren.

Nein, aber es friert jetzt.

Mir deucht, es sei ein großer Nebel.

Sie irren sich nicht, es ist wahr.

Wie viel Uhr ist es?

Es ist noch früh, es ist nicht spät.

Ist es schon Zeit zu frühstücken?

Es wird bald Zeit zum Mittagessen sein.

Was wollen wir nach dem Mittagessen thun?

Wir wollen spazieren gehen.

Man muß um diese Zeit nicht ausgehen.

Das vierte Gespräch.

Vom Frühstück.

Habt Ihr etwas zum Frühstück gebracht?

Ja mein Herr, hier sind Bratwürste und kleine Pasteten.

Befehlen Sie, den Schinken zu bringen?

Przynieś ją, ukroimy
sobie po kawałku.

Położ serwetę na stół, i
day nam talerze, noże
i widelce.

Wypłócz szklanki.
Day Jegomości stołek.

Usiądź Wać Pan, przy-
suń się Wać Pan bliżey
do ognia.

Nie zimno mi, bardzo
mi tu dobrze będzie.

Zkosztuymy tego wi-
na.

Co się Wać Panu zda?
Cóż Wać Pan o nim mó-
wisz?

Nie złe, bardzo dobre,
bardzo wysmienite.

Oto kielbasy.
Weź tę miskę precz.

Jedz Wać Pan kielbasy.

Jużem jadł, są bardzo
dobre.

Day mi pić.

Na zdrowie Wać Pana.

Dziękuję Wać Panu.

Naley Jegomości pić.

Ja, bringet ihn her, wir
wollen uns jeder ein
Stück davon schneiden.
Leget eine Serviette auf
den Tisch, und gebet
Teller, Messer und Ga-
beln.

Spühlet die Gläser aus.
Gebet dem Herrn einen
Stuhl.

Sehen Sie sich, mein Herr,
rücken Sie näher zum
Feuer.

Mich friert nicht, mir wird
hier sehr wohl sein.

Laßt uns diesen Wein kos-
ten.

Was dünket Sie?
Was halten Sie davon?

Er ist nicht schlimm, er ist
sehr gut, er ist vor-
trefflich.

Hier sind die Bratwürste.
Nehmet diese Schüssel
weg.

Essen Sie Bratwürste,
mein Herr.

Ich habe schon davon ge-
gessen, sie sind sehr gut,
Gebet mir zu trinken.

Deru Gesundheit, mein
Herr.

Ich danke Ihnen, mein
Herr.

Gebet dem Herrn zu trin-
ken.

Dopierom pit.

Paszteciki byly bardzo dobre.

Są sporządzone po Francuzku.

A Wać Pan nie iesz?

Jadłem tak wiele, że nie będę mógł ieszć obiadu.

Zartujesz Wać Pan, nie prawie Wać Pan nie iadleś.

Jadłem bardzo dobrze, i kielbasy i szynkę.

Piąta Rozmowa.

Pytając się o nowiny.

Cóż tam nowego powiadają?

Nie wiesz Wać Pan nic nowego?

Nie słyszałem nic.

O czym teraz mówią?

O niczym.

Słyszałeś Wać Pan, że będziemy mieli wojnę?

Nie słyszałem o tém.

Mówią jednak o oblężeniu.

Ich habe allererst getrunken.

Die kleinen Pasteten waren sehr gut.

Sie sind auf französisch zugerichtet.

Und Sie essen nicht.

Ich habe so viel gegessen, daß ich nicht werde zu Mittag essen können.

Sie spaßen, mein Herr, Sie haben fast gar nichts gegessen.

Ich habe sowohl von der Bratwurst, als auch Schinken gegessen.

Das fünfte Gespräch.

Um nach neuen Zeitungen zu fragen.

Was sagt man neues?

Wissen Sie nichts neues.

Ich habe nichts gehört.

Wovon redet man jetzt?

Von nichts.

Haben Sie hören sagen, daß wir Krieg bekommen?

Ich habe davon nichts gehört.

Man redet gleichwohl von einer Belagerung.

- Mówiono o tym, ale nie
prawda.
- I owszem mówią o po-
koju.
- Mniemasz Wać Pan, że
będziemy mieli pokoy.
- Tak mi się zda.
- Cóż mówią u Dworu?
- Mówią o podróży, (wy-
ieździe.)
- Kiedyż Król Jegomość ma
wyjechać?
- Nie wiedzą, nie powia-
dają.
- A gdzie ma pojechać?
- Jedni mówią, że do Fran-
cyi, drudzy, że do
Anglii.
- A gazeta co pisze?
- Nie czytałem tey.
- Prawda to, co mówią o
Jegomości Panu N.
(Jeyności Pani N.)
- Cóż o nim (o niey) mó-
wią?
- Powiadają, że raniony
jest śmiertelnie, (że
bardzo chora.)
- Żalby mi tego było, bo
pocziwy człowiek;
(pocziwa biatogło-
wa.)
- A któż ranit przerzecz-
nego Pana N.
- Ja sam niewiem.
- Nie wierzę ja temu.
- Man sagt es, 'es ist aber
nicht wahr.
- Man redet vielmehr vom
Frieden.
- Meinen Sie, daß wir
werden Frieden bekom-
men?
- Ja, ich meine es.
- Was sagt man bei Hofe?
- Man redet von einer Reise.
- Wann soll der Adnig ver-
reisen?
- Man weiß es nicht, man
sagt es nicht.
- Wo soll er hinreisen?
- Einige sagen nach Frank-
reich, andere nach Eng-
land.
- Was schreibt die Zeitung?
- Ich habe sie nicht gelesen.
- Ist es wahr, was man
von dem Herrn N. (von
der Frau N.) sagt?
- Was sagt man von ihm?
(von ihr?)
- Man sagt, daß er tödtlich
verwundet sei, (daß sie
sehr krank sei.)
- Das sollte mir leid sein,
denn er ist ein ehrlicher
Mann, (sie ist ein ehra-
liches Frauenzimmer.)
- Wer hat gedachten Herrn
N. verwundet?
- Ich weiß es selbst nicht.
- Ich glaube es nicht.

Ani ja też.

Bądź temu, iak chce,
wnet się o tym dowie-
my.

Szosta Rozmowa.

Dowiadując się
o kim.

Któż jest ten szlachcic,
który dopiero z Wać
Panem mówił?

Jest to Niemiec.

Rozumiałem, że Angiel-
czyk.

Rodem jest z Saxonii.

Mówi bardzo dobrze po
Francuzku.

Chociaż rodem Niemiec,
przecież tak dobrze mo-
wi po Francuzku, po
Angielsku, i po Pol-
sku, że go sami Polacy
mają za Polaka.

Po Francuzku mówi, iak
rodowici Francuzi.

Anglicy go mają za An-
gielczyka.

Dawno go Wać Pan
znasz?

Już blisko dwa lata, iak
go znam.

Und ich auch nicht.

Dem sei wie ihm wolle,
wir werden es bald er-
fahren.

Das sechste Gespräch.

Sich nach Jemanden
zu erkundigen.

Wer ist der Edelmann,
der so eben mit Ihnen
gesprachen?

Er ist ein Deutscher.

Ich hielt ihn für einen
Engländer.

Er ist aus Sachsen ge-
bärtig.

Er spricht sehr gut Franz-
zösisch.

Ob er gleich ein Deutscher
ist, so redet er dennoch
so gut Franzzösisch, Eng-
lisch und Polnisch, daß
ihn die Polen selbst für
einen Polen halten.

Er spricht franzzösisch gleich
dem gebornen Franzo-
sen.

Die Engländer halten ihn
für einen Engländer.

Kennen Sie ihn schon
lange?

Es sind beinab zwei Jahr,
daß ich ihn kenne.

Ma piękną postać.
Urodziwy człowiek.
Zdaie się bydź wielkiej
poczciwości.

Gra na lutni, na skrzy-
pcach i na wielu in-
szych instrumentach.

Rzdbym go poznać.

Będiesz Wać Pan prze-
zemnie z nim miał zna-
iomość.

Gdzie mieszka?

Mieszka tu w bliskości.

Kiedyż do niego poy-
dziemy?

Kiedv się Wać Panu po-
doba, bo uprzeymy
przyjaciel mój.

Póydziemy jutro rano
do niego.

Będę wdzięczan Wać Pa-
nu.

Er siehet wohl auß.

Er ist wohlgebildet.

Er hat ein gutes Aussehen.

Er spielet auf der Laute,
auf der Bioline, und
vielen andern Instru-
menten.

Ich möchte ihn gern kens-
nen.

Ich will Sie mit ihm bes-
kannt machen.

Wo wohnet er?

Er wohnet hier in der
Nähe.

Wann wollen wir zu ihm
gehen?

Wann es ihnen gefällt,
denn er ist mein vers-
trauter Freund.

Wir wollen morgen früh
zu ihm gehen.

Ich werde Ihnen verbuns-
den sein.

Siodma Rozmowa.

Das siebente Gespräch.

Nawiedzaiąc kogo.

Jemand zu besuchen.

Mam honor odwiedzić
Wać Pana.

Ich habe die Ehre, Sie
zu besuchen, mein Herr.

Przychodzę Wać Panu
oddać moją powin-
ność.

Ich komme, Ihnen meine
Schuldigkeit abzulegen.

Abym się dowiedział o
zdrowiu Wać Pana.

Abym się dowiedział
iak się Wać Pan
masz.

Wielce Wać Panu obo-
wiązany iestem za ho-
nor, który mi świad-
czysz.

Ludzkość Wać Pana
uprzedziła powinność
moją.

Usiądź Wać Pan.

Nie chce długo zatrud-
niać Wać Pana.

Boję się, żebym się
Wać Panu nienaprzy-
krzył.

Bynaymniey mi się Wać
nienaprzykrzasz.

Widzę, że Wać Pan ie-
steś zabawiony.

Nie chce Wać Pana dłu-
żey zatrudniać.

Nie śpiesz się Wać Pan
tak bardzo.

Łasce się Wać Pana od-
daię.

Jestem nayniższym słu-
gą Wać Pana.

Uniżoność moję Jeymo-
ści Wać Pana skła-
dam.

Sługa to Wać Pana,
Do prętkiego zobacze-
nia się z Wać Panem.

Um den Zustand Ihrer
Gesundheit zu wissen.

Um zu wissen, wie Sie
sich befinden.

Ich bin Ihnen sehr ver-
bunden, mein Herr,
für die Ehre, die Sie
mir erzeigen.

Ihre Höflichkeit ist mei-
ner Schuldigkeit zuvor-
gekommen.

Setzen Sie sich, mein Herr.

Ich will Ihnen nicht lan-
ge lästig fallen.

Ich fürchte, daß ich Sie
inkommodiren möchte.

Sie inkommodiren mich
gar im geringsten nicht.

Ich sehe, daß Sie beschäf-
tigt sind.

Ich will Ihnen nicht län-
ger beschwerlich seyn.

Eilen Sie nicht so sehr.

Ich empfehle mich Ihrer
Wohlgewogenheit.

Ich bin Ihr gehorsamster
Diener.

Meine Empfehlung an Ih-
re liebe Frau.

Sie ist Ihre Dienerin.
Zu einem baldigen Wieder-
sehen.

Osmá Rozmowa.

Das achte Gespräch.

O
pisaníu.

Vom
Schreiben.

Day my Wać Pan arkusz
papieru, pióro i troché
artamentu.

Wnidź Wać Pan do mego
gabinetu, tam znaj-
dziesz wszystko, cze-
go Wać Panu potre-
ba.

Piór niemasz.
Umiesz Wać Pan pióra
temporować?

Ja temporuję ie według
moiey ręki.

To iest nie złe.

To tu lada co.

Listy już gotowe.

Jaką pieczęcią ie mam
zapieczętować?

Przycisniy Wać Pan tę,
na którey móy herb.

Jakim lakiem?

Weź Wać Pan czerwony,
albo czarny, wszy-
stko to iedno.

Napisałś Wać Pan dzień?

Zda mi się, że m napisal,
alem się nie podpi-
sal.

Geben Sie mir einen Boz-
gen Papier, eine Feder
und ein wenig Dinte.

Gehen Sie in mein Ka-
binet, dort werden Sie
alles finden, was Sie
ndthig haben.

Es sind keine Federn da.
Können Sie Federn schneit-
den?

Ich schneide sie nach meis-
ner Hand.

Die hier geht an.

Die hier ist nichts nutze.

Die Briefe sind schon fert-
tig.

Was soll ich für ein Pitt-
schir darunter drücken?

Pitschiren Sie selbige mit
dem, wo mein Wappen
darauf ist.

Was soll ich für Lack neh-
men?

Nehmen Sie rothes oder
schwarzes, es gilt gleich.

Haben Sie das Datum
darunter geschrieben?

Ich glaube ja, ich habe
mich aber nicht unter-
schrieben.

Który dziś mamy?

Mamy dziś osmy, dzie-
siąty, piętnasty, dwu-
dziesty, dwudziesty
szósty, trzydziesty.

Gdzież jest piasek?

Wac Pan, nigdy piasku
nie masz.

Jest w piaseszniczce.

Oto sługa Wac Pana,
chceż Wac Pan, aże-
by listy zaniósł na po-
cztę?

Zanieś listy na pocztę, i
nie zapomnij od nich
zapłacić.

Ale nie mam pieniędzy,
Mości Panie.

Oto masz czerwony zło-
ty, idź czym prędzey
i wróć się.

Den wievielsten haben wir
heute?

Es ist heut der achte, der
zehnte, der funfzehnte,
der zwölfte, der zwölfte,
der zwölfte.

Wo ist der Streusand?

Sie haben niemals Streu-
sand.

Es ist welcher in der
Sandbüchse.

Hier ist Ihr Diener, wol-
len Sie, daß er die
Briefe auf die Post
trage?

Traget die Briefe auf die
Post, und vergesset nicht,
daß Postgeld zu bezah-
len.

Aber ich habe kein Geld,
mein Herr.

Hier habt ihr einen Duka-
ten, gehet geschwind und
kommet bald wieder.

Das Ein mal Eins.

1	mal	1	ist	1	5	mal	5	ist	25
2	—	2	—	4	5	—	6	—	30
2	—	3	—	6	5	—	7	—	35
2	—	4	—	8	5	—	8	—	40
2	—	5	—	10	5	—	9	—	45
2	—	6	—	12	5	—	10	—	50
2	—	7	—	14	<hr/>				
2	—	8	—	16	6	mal	6	ist	36
2	—	9	—	18	6	—	7	—	42
2	—	10	—	20	6	—	8	—	48
<hr/>					6	—	9	—	54
3	mal	3	ist	9	6	—	10	—	60
3	—	4	—	12	<hr/>				
3	—	5	—	15	7	mal	7	ist	49
3	—	6	—	18	7	—	8	—	56
3	—	7	—	21	7	—	9	—	63
3	—	8	—	24	7	—	10	—	70
3	—	9	—	27	<hr/>				
3	—	10	—	30	8	mal	8	ist	64
<hr/>					8	—	9	—	72
4	mal	4	ist	16	8	—	10	—	80
4	—	5	—	20	<hr/>				
4	—	6	—	24	9	mal	9	ist	81
4	—	7	—	28	9	—	10	—	90
4	—	8	—	32	<hr/>				
4	—	9	—	36	10	mal	10	ist	100
4	—	10	—	40	10	—	100	—	1000

120r

BIBLIOTEKA UNIWERSYTECKA
W POZNANIU

1703245

CZYTELNIA
ZBIORÓW SPECJALNYCH